

Р. А. РАЈС **ИЗВЕШТАЈИ О ВЕЛИКОМ ЗЛОЧИНУ**

Аутори изложбе:
Слађана Бојковић
Ненад Антонијевић
Вељко Ђурић Мишина

Графичко решење
Изабела Мартинов Томовић

На изложби је коришћен материјал:
са Интернет сајтова
Историјског музеја Србије
Архива Српске православне цркве

Цитат из извештаја Р. А. Рајса

„Оно што сам видео превазилази све оно што сам могао да замислим. Не желим да кажем да је цела аустроугарска војска крива, јер би то било неправедно. Желим да вам саопштим шта се дешавало у Шабачком округу, кроз који су једино прошле аустроугарске трупе. За почетак мало статистике: у селима и варошицама кроз које сам прошао, Аустријанци су побили 1.148 цивила. Њихова тела су пронађена и идентификована. С друге стране, нестало је 2.280 цивила. Познавајући 'начин рада' окупатора, може се претпоставити да је најмање половина несталих убијена. Али, ако знамо да је један део Шабачког округа (највећи део Рађевачке области и део Јадранског и Азбуковачког региона) и даље у рукама Аустријанаца, немогуће је утврдити тачан број мртвих. Ако овоме још додате још и то да нисам набројао све општине у којима је такође било злочина, заједно ћемо доћи до закључка да је моја цифра од 3.000 до 4.000 убијених потпуно основана. Може се већ замислити величина ужаса према срезовима гдје је посао пописа убијених и несталих завршен.

Узраст жртава варира између два месеца и 92 године старости. Већина их је била старости између четири и 65 година, а највећи број представљају дечади од 10 до 18 година. Ни деца најмлађег узраста нису била поштеђена. У гробницама сам пронашао тела деце која нису имала више од две-три године. Међу 1.148 масакрираних, број жена је релативни висок. Наиме, утврдио сам идентитет 250 мртвих женских тела...”

Родолф Арчибалд Рајс, *Писмо из Србије – Аустријанци у Србији*, Ваљево, 5. новембра 1914. (Објављено 4. новембра 1914. у *Gazette de Lausanne*. Наведено према: Арчибалд Рајс, *Ратни извештаји из Србије и са Солунског фронта*, Геополитика, Београд, 2014, стр. 33-34.)

German 'Drang nach Osten' (thrust toward the East) policy implied the removal of the Kingdom of Serbia from the European political scene, thus directing it toward the events which could be used as a trigger for war which Austria-Hungary had been pursuing for a long time. The war would have begun in 1908 instead of the so-called Pig War, after the annexation of Bosnia and Herzegovina in 1908, or after the Balkan Wars of 1912–1913.

The assassination of Austro-Hungarian heir Archduke Franz Ferdinand, who was shot dead by Gavrilo Princip, a member of Serbian nationalist organization 'Young Bosnia', on the St. Vitus Day 1914 in Sarajevo, resulted in the ultimatum which Austria-Hungary delivered to Serbia and thereafter in her declaration of war on July 28, 1914. For the invasion of Serbia, Austria-Hungary designated a punitive expedition targeted at the extermination of the Serbs. Following the course of the invasion, Austro-Hungarian troops, being instructed by their superior commands, committed mass crimes, in particular against children, women and elderly, thus breaking the rules of the Law of War and other international conventions.

During the first offensive against Serbia in August 1914, Austro-Hungarian soldiers, in particular Croatian Home-Guards, massacred around 4,000 people in the region of Mačva, Jadar and Posavina (the Sava River basin). Having the enemy repelled from Serbia, the Serbian Government succeeded in its attempts to collect all relevant materials about the situation on the Serbian battlefield. The crucial support was provided by the eminent professor of criminology Archibald Reiss, a German-born Swiss, who came to Serbia, conducted his investigation and reported on crimes against Serbian soldiers and civilians, the brutality of which was so far unprecedented in modern warfare. His first report from Serbia was published under the name 'How Austria-Hungary waged war in Serbia'.

In his reports Reiss revealed how Austro-Hungarians took the hostages, executed captured soldiers and civilians, tortured the population, sent it to internment, imposed the requisition and plundered and destroyed property. He pointed out that less of a half of the killed civilians were executed by a bullet; the major part was killed by gunstock or bayonet. The great number of the corpses could not be identified due to brutal liquidation: the victims were beaten with gunstocks and clubs, parts of their bodies were cut off, many women were raped and then killed, and many were slaughtered, hang, and burnt alive...

The results of Reiss' reports were corroborated by other physicians and witnesses. The upsetting facts about the crimes committed in Serbia by the Austro-Hungarian army were also released by foreign war reporters, resulting in the European public stunned by the scale of the atrocities. In contrast to Austro-Hungarian bestiality, the Serbian army and its medical staff observed the rules of warfare set by the Hague Conventions and treated their enemy with great humanity.

Германска (немачко-аустроугарска) политика „Drang nach Osten“/„Поход на Исток“ подразумевала је уништење Краљевине Србије, па су тражени поводи за почетак напада. Рат против Србије могао је започети 1906. уместо такозваног Царинског рата, после анексије Босне и Херцеговине 1908. или Балканских ратова 1912–1913. године.

Убиство аустроугарског престолонаследника Франца Фердинанда, које је на Видовдан у Сарајеву 1914. извршио Гаврило Принцип, припадник српске националне организације „Млада Босна“, био је повод за ултиматум а потом и за објаву рата Србији 28. јула.

За напад на Србију, Аустроугарска је припремила ратне казнене експедиције које су имале за циљ зазирање српског народа. После упада на територију Србије, аустроугарски војници су, на основу раније добијених наредби из виших команди, починили нечувено свирепе злочине посебно над децом, женама и старцима, не обазирајући се на поштовање општеприхваћене Хашке конвенције.

Већ у првом налету, августа 1914. у Мачви, Јадру и Посавини аустроугарски војници, посебно хрватски домобрани, убили су око 4.000 српских цивила.

По протеривању непријатеља са окупираних територија, српска Влада успела је да о свим тим збивањима прикупи обимну документацију. Велику помоћ у том послу пружио је истакнути швајцарски криминолог др Родолф Арчибалд Рајс, професор Универзитета у Лозани, који је сачинио бројне исцрпне извештаје до тада незапамћеним злочинима аустроугарске над српском војском и српским цивилним становништвом.

Први извештај из Србије, који је написао Р. А. Рајс имао је наслов Како су Аустро-Мађари ратовали у Србији. Рајс је у извештајима детаљно описао узимања талаца, погубљења, злостављање становништва, пљачкање, реквизиције, интернације, тортуре у логорима и друга бројна кршења права и ратних конвенција. Указао је да је мање од половине убијених цивила страдало од пушчаног метка, а да је већина изгубила живот од кундака или бајонета. Велики број пронађених лешева је био унакажен јер су начини ликвидације били различити и свирепи: премлаћивање кундацима или батином, одсецање дојки, руку, ногу, ушију, вађење очију, исецање коже на каишеве, силовање па убијање, убијање пушком, клање, затрпавање камењем, вешање, спаљивање живих, бацање лешева свињама... Извештаји Рајса, потврђивани су и од других лекара и очевидца. Потресне чињенице о злочинима аустроугарске војске слали су и поједини страни дописници из Србије. Цивилизовани свет је био запрепашћен.

Насупрот бестијалном понашању припадника аустроугарске војне силе, утврђено је да су Српска војска и санитет доследно поштовали Хашке конвенције, као и да су се српски официри, војници, лекари и чланство медицинског особља човечно понашали према непријатељским ратним заробљеницима и рањеницима.

Deutsch-Österreichische Politik „Drang nach Osten“ („Поход на Исток“) unter anderem bedeutete auch die Zerstörung des Königreichs Serbien. Österreich-Ungarn hat doch nur einen Anlass gesucht, um Serbien den Krieg zu erklären. Die Suche nach „günstige Gelegenheit“ lieferte das Attentat von Sarajewo.

Der Krieg gegen Serbien könnte schon einige Jahre früher losgehen. Beispiel dafür gibt es genug: Im Jahr 1906 bot Österreich-Ungarn Serbien die Verlängerung des Handelsvertrages nur unter der Bedingung an, daß es auf die Ausfuhr von Lebendvieh in die Donaumonarchie verzichte und sich verpflichte, Eisenbahnmaterial und Geschütze nur aus Österreich zu beziehen. Als Serbien das Diktat ablehnte, sperrte die Habsburgermonarchie für die serbischen Agrarprodukte ihre Grenzen. Die als »Schweinekriege« in die Geschichte eingegangenen Zollsanktionen trafen die serbischen Bauern hart. Das zweite Beispiel beginnt am 5. Oktober 1908 mit der Annexion Bosniens und der Herzegowina durch Österreich-Ungarn. Der Einverleibung der beiden staatsrechtlich zum Osmanischen Reich gehörenden Balkanprovinzen in die Habsburgermonarchie folgt eine Kraftprobe zwischen den europäischen Machtblöcken Dreibund und Tripelentente, die an den Rand eines europäischen Krieges führt. Aus der Annexionskrise datiert die Serbenhetze, die unter Alois Lexa von Aehrenthal und seinem Nachfolger Leopold Berchtold sechs Jahre vom Literarischen Büro des Ministeriums des Äußeren mit allen nur erdenklichen Mitteln geschürt wurde. Fast die ganze deutschösterreichische Presse stand im Dienste dieser Kampagne. Tag für Tag erschienen Artikel, in denen die Serben als das „Volk der Fürstenmörder“, als „Räuber- und Mordgesindel“, als „Hammelebe“, als unkultiviertes „Läusevolk“ verunglimpft und verhöhnt wurden. Die beiden Balkankriege 1912 und 1913 stand Europa am Rande der Katastrophe.

Am 28. Juni 1914. wurden der österreichisch-ungarische Thronfolger Erzherzog Franz Ferdinand und seine Frau bei einem Besuch in der bosnischen Hauptstadt Sarajevo von einem serbischen Nationalisten erschossen. Der Tag war äußerst unglücklich gewählt, denn er war für die Serben ein nationaler Trauertag und hatte deshalb starken Symbolcharakter. Am 28. Juni 1389 hatten die Osmanen in der schicksalhaften Schlacht auf dem Amselfeld die Serben geschlagen und Serbien zum Vasallenstaat gemacht. Gavrilo Princip war ein bosnischer Serbe, der am 28. Juni 1914 in Sarajevo das tödliche Attentat auf den österreichisch-ungarischen Thronfolger Erzherzog Franz Ferdinand und seine Frau Sophie ausführte. Als Mitglied der serbischen nationalen Bewegung „Mlada Bosna“ („Junges Bosnien“) kämpfte er gegen die österreichisch-ungarische Besatzungsmacht. Österreich-Ungarn nahm die Ermordung von Franz Ferdinand zum Anlass, Serbien den Krieg zu erklären.

Österreich-Ungarn wollte dem „Läusevolk“ eine Lektion erteilen und begann am 28. Juli 1914 seinen Sonderkrieg gegen Serbien. Was hier bis zum Jahresende 1914 geschah, blieb in Europa weitgehend unbeachtet. Der Krieg der Donaumonarchie mit dem Königreich Serbien hatte von Anfang an den Charakter einer „Strafexpedition“. Dagegen kämpfte Serbien als einziges Land in einem gerechten nationalen Verteidigungskrieg. Nicht wenige Angehörige der k. k. Armee im Juli 1914 haßten die Züge in den Krieg gegen den serbischen Kleinstaat mit dem Vorsatz, unter der als »Mördergesindel« abgestempelten dortigen Bevölkerung zu wüten. Verbunden wurde das mit der schon seit Jahren benützten Propagandafloskel, daß man sich von Serbien schon viel zu viel gefallen habe lassen, daß dem Land endlich eine „Lektion erteilt“ werden müsse, eine „Strafexpedition“ notwendig sei. Selbst Frauen, Greise und Halbwüchsige wurden erschossen bzw. erhängt, ganze Dörfer niedergebrannt, Geiseln erschossen, Zehntausende in Internierungslager deportiert, wo ein großer Teil an Hunger, Seuchen und Mißhandlungen zugrunde ging. Schätzungsweise fielen im Sommer und Herbst 1914 dem Terror der k. k. Truppen 30000 serbische Zivilisten zum Opfer.

Die Erste serbische Armee, unter dem Kommando von Herzog Petar Bojović, befreite Belgrad am 1. November 1918 und dadurch waren die österreichisch-ungarischen Truppen vom serbischen Boden vertrieben. Gleich nach der Befreiung begann die Regierung in Belgrad die umfangreiche Dokumentation zu sammeln. Dort wurde detailliert über Gräueltaten an der serbischen Zivilbevölkerung, vor allem an Frauen und Kindern berichtet.

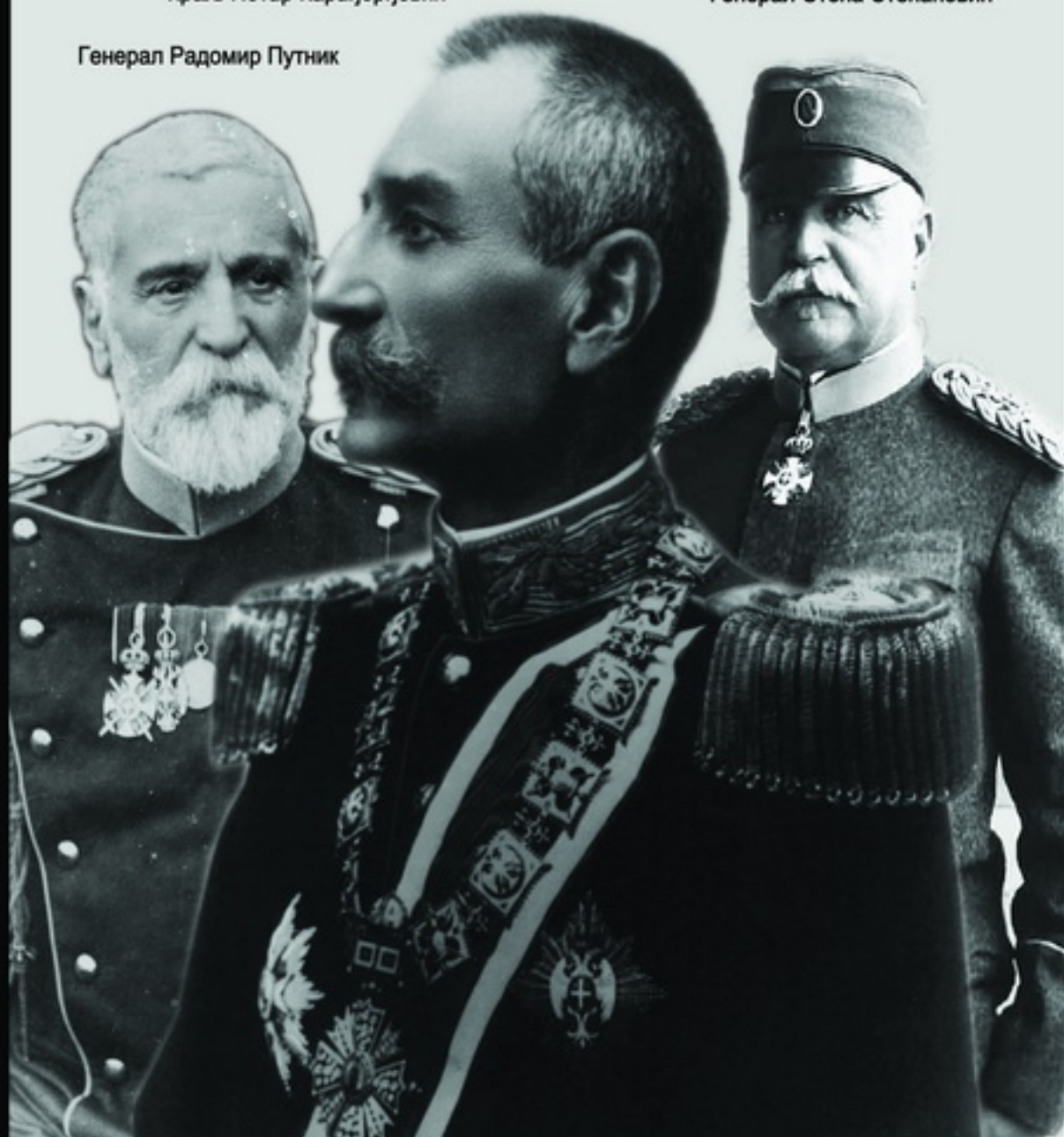
Grosse Hilfe in dieser Arbeit leistete Rudolf Archibald Reiss. Auf Einladung der serbischen Regierung untersuchte und dokumentierte er im Jahre 1915 österreich-ungarische Kriegsverbrechen in Serbien während des Ersten Weltkriegs und publizierte die Berichte in europäischen Zeitungen. Als Serbien 1915 überrannt wurde, trat er der serbischen Armee bei, begleitete sie während ihres Rückzuges durch Albanien und kehrte mit ihr zurück, als sie in den letzten Kriegstagen Belgrad befreite. Er wurde als großer Freund Serbiens und des serbischen Volkes bekannt und wohnte fortan in Serbien. Als Mitglied der jugoslawischen Delegation nahm er an der Pariser Friedenskonferenz 1919 teil. Von besonderer Bedeutung war dabei das Auffinden von Propagandapostkarten der österreichisch-ungarischen Wehrmacht, auf denen auch Hinrichtungen von serbischen Zivilisten zu sehen sind. Im Gegensatz zu dem bestialischen Benehmen der österreich-ungarischen Armee, gilt als erwiesen, dass die serbische Armee vollkommen die Haager Konvention beachtete. Serbische Offiziere, Soldaten und Ärzte behandelten die Kriegsgefangenen der k. und. k. Armee sehr menschlich.

Краљ Петар Карађорђевић

Генерал Степа Степановић

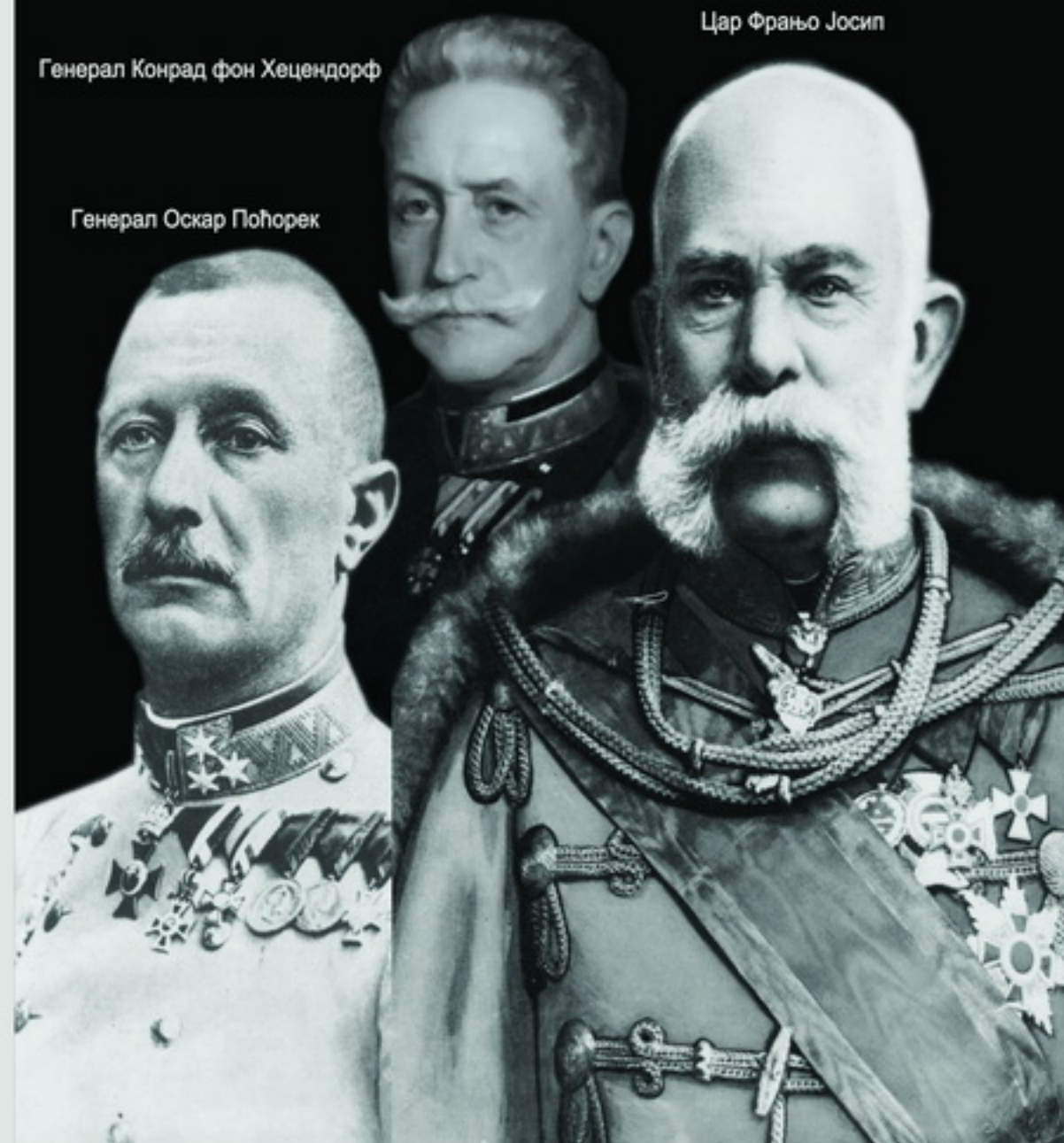
Генерал Радомир Путник

Цар Франьо Јосип

Генерал Конрад фон Хецендорф

Генерал Оскар Поћорек

ЦЕРСКА БИТКА

август 1914.

23. јул - Аустроугарска је опустила Србију за савременитије у атентату на престолонаследника Франца Фердинанда и упутила Влади Краљевине Србије упитништу.

25. јул - Аустроугарски посланик у Београду барон Гилеи, обавестио српску владу да та земља пренима дипломатско односе са Србијом. Србија је, 25. јула 1914, одговорила општо мобилизацијом.

28. јул - Аустроугарска упутила Влади Краљевине Србије телеграм — објаву рата.
Мала Србија са око 4.000.000 становника морала се супроставити нападу далеко моћније Аустроугарске монархије са 51.390.000 становника.

Српска Врховна команда очекивала је да ће главнина аустроугарских снага, кад се пребаци преко Саве и Дрине, надирати ка југу, долином Велике Мораве према Београдској клисури. На тој претпоставци извршила је и трупама и распоред војних јединица. Српска војска имала је око 280.000 и 170.000 осталих обавезника. Врховни командант српске војске био је регент Александар Карађорђевић, а начелник генералштаба војвода Радомир Путник. 1. армија ген. Петар Бојковић, 2. армија ген. Степа Степановић, 3. армија ген. Павле Јуришић Штурм, Ужичка ген. Милош Божиновић.

6. август - Црна Гора објављује рат Аустроугарској. Црногорска војска (35.000). Аустроугарска Врховна команда, сматрајући да Србија и Црна Гора неће моћи да пружи озбиљнији отпор њеним трупама, удара на Србију са запада, преко реке Дрине (а не долином Мораве).

12. август - Први напад аустроугарске војске на Србију у реону села Амарује и Батар. Ушли су у Лозницу и Лешницу, чиме је отпочела битка на Јадру.

14/15. август - Начелник Штаба Врховне команде војвода Радомир Путник довео је одлучујућу Другу армију, под командом генерала Степа Степановића, изади марширањем преко села Кошљева ка Текеришу.

15. август - Аустроугарска Пета армија наставила је напредовање ка Ваљеву. Гонећи испред себе слабије српске јединице, аустроугарске трупе остављале су за собом пољевине и жртва својих злочина над овеом становништвом. Народ се повлачио у правцу Ваљева.

15/16. август - Комбинована дивизија кренула је у три сата ноћу уједињеним маршем од Великог Београда према Текеришу, а Моравска дивизија протрчала од Кошљева, долином Тимочке, такође, ка Текеришу, да би, потом, одмах придружила на правцу Јагору. Уједињена војска Цера у овим операцијама, командант Друге армије генерал Степа Степановић одлучио је да, по сваку цену, и што пре, оследи пребоном ове планине.

16. август - У зору борбе се наставила оком жестином, када је ступио и трећи српски пук с артиљеријом. Комбинована дивизија успела је, до јутра, да освоји Малу лису, Парлог и Велику лису и припојила се Тројци, али се пред позне морале повући на ливу Крањара код-Кин (нота 325), јер јој је лево крило било угрожено напредовањем непријатељске Девете дивизије из правца Грубе мекане — Борског поља — Текериша.

17. август - Борбе на целом фронту. Аустроугарска Девета дивизија заузела Беглук. Српска војска је поново и коначно заузела Малу лису, Велику лису, Парлог и Тројан, што јој је послужило као ослонац за даље напредовање пребоном Цера ка западу.

18. август - Аустроугарске трупе надирале су, опорно, на свим танџама фронта од Просвета (планински превоз између Поља и Љубовије) до Шапца, а нарочито снажно на простору који је у долини Јадра, код Завлаке, бранила српска Трећа армија.

19. август - Извојевана је победа. На левом крилу широког фронта, на положајима српске 3. армије у долини Јадра, осветила се немало трупа аустроугарског Тринаестог корпуса.

19/20. август - Наступањем аустроугарске Девете дивизије и Тринаестог корпуса, коначно је завршена Цера битка.

20. август - Док су аустроугарске снаге бекале ка Дрини, Радомир Путник је телеграмом обавестио српског краља „да је главни непријатељски пораз код Јадра и на планини Цера и да их никоме снаге прогоне.“ Срби су отишли да покрете тежио упућеним према Шапцу.

21/22. август - Протеривши последње остатке војске преко Дрине. Код Шапца жестоко борбе, српске снаге успеле су да се пробiju до западне стране града.

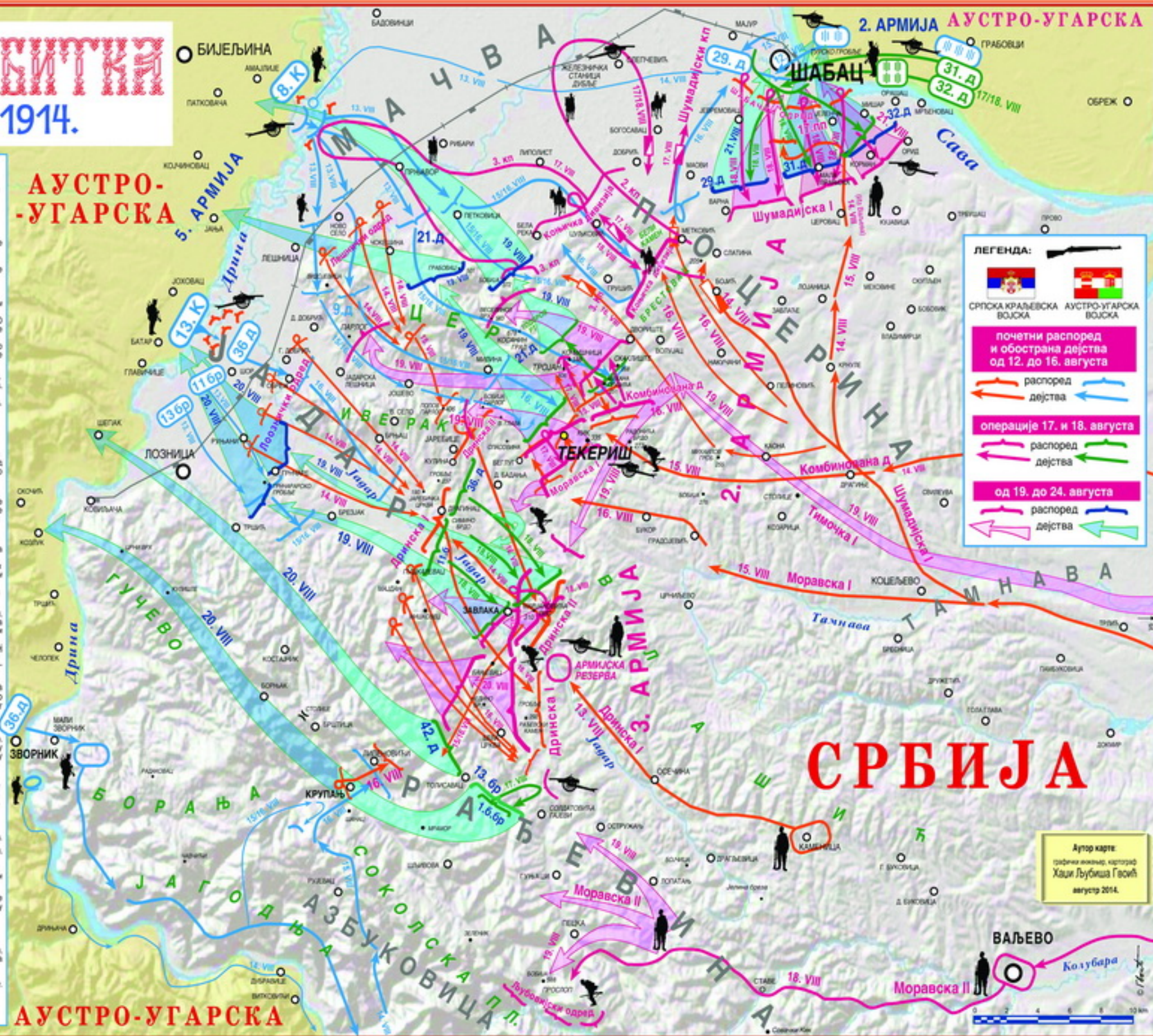
23. август - Окопили су град и допратили пешку артиљерију.

24. август - Срби су ушли у град. До четири часа поспрне, српске снаге су стигле до обала Саве, чиме је прва аустроугарска офанзива завршена.

У ранијој битци на Јадру и Цери, српска Ужичка војска и црногорска Санџакска војска успеле су да спрече продрог ка Ужичу. Битка је упутила на војнике аустроугарске војске на Балкану и њихове снаге у Црној Гори су морали да напусте град Пливца, којег су заузели 19. августа.

АУСТРО-УГАРСКА

АУСТРО-УГАРСКА

Прво вешање у Сарајеву 11/24 октобра 1914.

Прва Антверпска комисија у Сарајеву

Zemaljska vlada za Bosnu i Hercegovinu.

Broj 5137/prez.

OBJAVA.

Nakon saslušanja predstojnika vrhovnog suda i državnog nadodvjetnika protežem

prijeki sud

određeni za zemaljski glavni grad i kotar Sarajevo na čitavo područje Bosne i Hercegovine u pogledu narednih zločina:

1. zločinstvo veleizdaje, §§ 111.—115.;
2. zločinstvo protiv vojne sile, §§ 116.—138.;
3. zločinstvo smetanja javnoga mira, § 142.;
4. zločinstvo ustanka, §§ 144.—148.;

Landesregierung für Bosnien und die Hercegovina.

Nr. 5137/Präs.

KUNDMACHUNG.

Nach Einvernehmen des Vorstandes des Obergerichtes und des Oberstaatsanwaltes erstrecke ich das über die Landeshauptstadt und den Bezirk Sarajevo verhängte

Standrecht

auf das ganze Gebiet von Bosnien und der Hercegovina wegen nachstehender Verbrechen:

1. Das Verbrechen des Hochverrates, §§ III—II5;
2. die Verbrechen wider die Kriegsmacht, §§ II6—138;
3. das Verbrechen der Störung der öffentlichen Ruhe, § 142;
4. das Verbrechen des Aufstandes, § 144—148;
5. das Verbrechen des Aufruhrs, §§ 149—150;

Земаљска влада за Босну и Херцеговину.

Број 5137/през.

ОБЈАВА.

Након саслушања предстојника врховног суда и државног надодвјетника протежем

пријекни суд

одређени за земаљски главни град и котар Сарајево на читаво подручје Босне и Херцеговине у погледу наредних злочина:

1. злочинство veleizdaje, §§ 111.—115.;
2. злочинство против војне силе, §§ 116.—138.;
3. злочинство сметања јавнога мира, § 142.;
4. злочинство устанка, §§ 144.—148.;

КОНВЕНЦИЈА

О

РЕШАВАЊУ МЕЂУНАРОДНИХ СУКОБА МИРНИМ ПУТЕМ

Његово Величанство Цар Немачке, Краљ Пруске; Његово Величанство Цар Аустрије, Краљ Чешке и т. д. и Апостолски Краљ Угарске; Његово Величанство Краљ Белгијанаца; Његово Величанство Цар Кине, Његово Величанство Краљ Данске; Његово Величанство Краљ Шпаније и у Његово Име Њено Величанство Краљица — Регенткиња Краљевине; Председник Сједињених Држава Америке; Председник Сједињених Држава Мексиканских; Председник Републике Француске; Њено Величанство Краљица Сједињене Краљевине Велике Британије и Ирске, Царица Индија; Његово Величанство Краљ Јапана; Његово Величанство Краљ Италије; Његово Величанство Цар Јапана; Његово Краљевско Височанство Велики Херцег Луксембурга, Херцег од Насау; Његово Височанство Кнез Црне Горе; Њено Величанство Краљица Холандије; Његово Царско Величанство Шах Персије; Његово Величанство Краљ Португалије и Алгарва и т. д.; Његово Величанство Краљ Румуније; Његово Величанство Цар Свих Русија; Његово Величанство Краљ Србије; Његово Величанство Краљ Сијама; Његово Величанство Краљ Шведске и Норвешке; Савезно Веће Швајцарско; Његово Величанство Цар Отомана и Његово Краљевско Височанство Кнез Бугарске.

Задахнути чврстом вољом да допринесу одржању општег мира;

Решени свима силама помагати да се међународни сукоби мирним путем расправљају;

Признајући солидарност која везује међусобно чланове друштва цивилизованих народа;

У намери да прошире област права и учврсте осећај међународне правде;

CONVENTION

POUR LE

RÈGLEMENT PACIFIQUE DES CONFLITS INTERNATIONAUX.

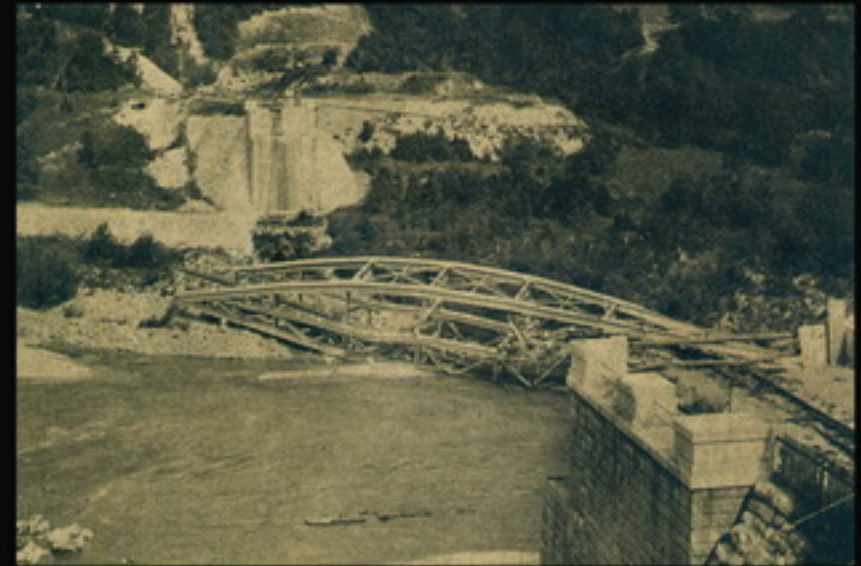
Sa Majesté l'Empereur d'Allemagne, Roi de Prusse; Sa Majesté l'Empereur d'Autriche, Roi de Bohême etc. et Roi Apostolique de Hongrie; Sa Majesté le Roi des Belges; Sa Majesté l'Empereur de Chine; Sa Majesté le Roi de Danemark; Sa Majesté le Roi d'Espagne et en Son Nom Sa Majesté la Reine-Régente du Royaume; le Président des Etats-Unis d'Amérique; le Président des Etats-Unis Mexicains; le Président de la République Française; Sa Majesté la Reine du Royaume-Uni de la Grande Bretagne et d'Irlande, Impératrice des Indes; Sa Majesté le Roi des Hellènes; Sa Majesté le Roi d'Italie; Sa Majesté l'Empereur du Japon; Son Altesse Royale le Grand-Duc de Luxembourg, Duc de Nassau; Son Altesse le Prince de Monténégro; Sa Majesté la Reine des Pays-Bas; Sa Majesté Impériale le Schah de Perse; Sa Majesté le Roi de Portugal et des Algarves etc.; Sa Majesté le Roi de Roumanie; Sa Majesté l'Empereur de Toutes les Russies; Sa Majesté le Roi de Serbie; Sa Majesté le Roi de Siam; Sa Majesté le Roi de Suède et de Norvège; le Conseil Fédéral Suisse; Sa Majesté l'Empereur des Ottomans et Son Altesse Royale le Prince de Bulgarie.

Animés de la ferme volonté de concourir au maintien de la paix générale;

Résolus à favoriser de tous leurs efforts le règlement amiable des conflits internationaux;

Reconnaissant la solidarité qui unit les membres de la société des nations civilisées;

Voulant étendre l'empire du droit et fortifier le sentiment de la justice internationale;

Рат који је Аустро-Угарска дуго припремала и коначно започела агресијом на Србију августа 1914. године од самог почетка је имао геноцидни карактер. Већ током прве офанзиве на Србију аустроугарске трупе су починиле злочине, посебно над цивилним становништвом, које није одликовала само свирепост него и масовност. Не поштујући ратне законе и међународне конвенције, аустроугарски војници су за само дванаест дана августа месеца у Мачви и Подрињу масакрирали око 3.000 људи, углавном жена, деце и старца, и уништили многа материјална и културна добра. Истовремено су бомбардовали и Београд, Шабац и Лозницу и разорили и попалили многа села и вароши у западној Србији.

За овакав начин ратовања у Србији и понашање према цивилном становништву аустроугарске трупе су се дуго и темељито припремале, о чему, између осталог, сведочи и снажна антисрпска пропаганда која је подгрејавала/распиривала мржњу према Србији и српском народу. Она је садржана и у Директивама за држање према становништву у Србији Девете корпусне команде у којој се каже: „Рат нас води у једну непријатељску земљу, која је насељена становништвом испуњеним према нама фанатичном мржњом“, па према том становништву треба поступати за све време ратних операција са највећом строгошћу, највећом чврстином и највећим неповерењем.

Суочена са таквим понашањем аустроугарских трупа, српска влада и Врховна команда су чиниле напоре да европску јавност, пре свега савезничку, упознају са стањем на српском ратишту, тражећи правну и моралну осуду нехуманог понашања према цивилном становништву. Међутим, њихови напори да се свет упозна са размерама почињених злочина не да нису имали већег одјека него су изазивали скепсу и уздржаност. У тако неповољним условима за Србију и српски народ, српска влада је, желећи да обезбеди непристрасно истраживање насталог стања, упутила позив Арчибалду Рајсу, Швајцарцу немачког порекла, угледном стручњаку за криминалистику, да дође у Србију и обиђе пострадала подручја и да непосредно на терену истражи и утврди или оспори њене наводе.

Веома брзо по доласку у Србију, у којој је боравио од септембра до новембра 1914. године, Рајс се уверио у истинитост навода српске владе и истовремено био изненађен размерама злочина који су аустроугарски војници починили. Обилазећи Београд, Шабац, Лозницу као и села и вароши по Мачви и Подрињу, Рајс је на лицу места вршио испитивања која су и чинила његову специјалност. Иако је материјал који је Рајс прикупио на лицу места непотпун с обзиром на чињеницу да је у време његове анкете велики део Србије још био окупиран, па је у том делу било немогуће приступити истрази, он довољно сведочи о размерама почињених злочина и бруталности почиоца. Резултати до којих је дошао не само на основу разговора са заробљеним аустроугарским војницима него и отварајући гробове, ексхумирајући лешеве, прегледајући рањенике и вршећи друга техничка испитивања били су поразни за Аустро-Угарску а њихов одјек у европској јавности изузетан. Његов извештај српској влади, као и новински чланци које је објављивао у неколико европских листова сведочили су да су аустроугарски војници користили недозвољену дум-дум муницију, бомбардовали отворене градове и уништавали грађевине, масакрирали српске заробљенике и рањенике, вршили масакре цивила и пљачкање и уништавање имовине.

Овакви и слични извештаји који су о стању на српском ратишту стизали од савезничких дописника, публициста, дипломата и припадника санитетских мисија битно су утицали да европска и светска јавност сазнају истину о злоделима аустроугарских трупа у Србији, али су у исто време иницирали и бројне медицинске, финансијске и друге покрете да пружи помоћ Србији.

Родолф Арчибалд Рајс (1875 - 1929)

ЗЛОЧИНИ АУСТРОУГАРА У МАЧВИ И ПОДРИЊУ АВГУСТА 1914.

Poklani seljaci od Austrijanaca (snimak oficira, koji je na slici)

Поклани сељаци од Аустријанаца (снимак официра који је на слици).

Лешница. — Стрељање деце од 13—15. год. пред очима родитеља.

RIZZO
S. PAULO

Политика

ПОЛИТИКА

Часовни референт бр. 33.002

ИЗДАВАЊЕ: 1.000

УРЕДНИШТЕ: 10-00 42-00 42-04

Београд, Улица 10. октобра 1928

Број 2314 — Година XXV

ПРЕДСТАВА НА ЈЕДАН МИХЛО

Професор Рајс напушта нашу земљу

G. A. Raice

После тога, кад је професор Рајс, доктор др. уметности, напустио нашу земљу, професор Рајс напустио нашу земљу, професор Рајс напустио нашу земљу...

— Ја сам, професор Рајс, доктор др. уметности, напустио нашу земљу, професор Рајс напустио нашу земљу, професор Рајс напустио нашу земљу...

— Ја сам, професор Рајс, доктор др. уметности, напустио нашу земљу, професор Рајс напустио нашу земљу, професор Рајс напустио нашу земљу...

После тога, кад је професор Рајс, доктор др. уметности, напустио нашу земљу, професор Рајс напустио нашу земљу, професор Рајс напустио нашу земљу...

За иницијативу Круне

Политичка иницијатива Круне, политичка иницијатива Круне, политичка иницијатива Круне, политичка иницијатива Круне...

ROCCO TORDISERE PROCLARE

